

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת בלק

קורא נפשות רבות ומסרונן...

גיליון מס' 54

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת בלק

בורא נפשות רבות וחסרונן...

השבוע נפתח עם 2 סיפורים...

- 1 -

משל עממי מספר על שואב מים נאמן במלאכתו לאדונו, אשר היו לו שני דליים גדולים אותם היה נושא בשני צידי מוט על צווארו. אחד הדליים היה שלם בלא פגם- ואילו בחברו היה סדק דרכו דלפו המים. לפיכך תמיד כשהגיע השואב מן הבאר אל הבית - לא נותרו מים בדלי הסדוק אלא כדי מחציתו. כך נמשך המצב מידי יום. הדלי השלם - הגיע מידי יום כאשר הוא מלא במים ואילו הסדוק - הגיע כאשר הוא חצי ריקן. שואב המים העביר איפוא בכל יום כמות של דלי וחצי לבית האדון. הדלי השלם היה גאה מאוד בהישגיו, שכן מילא באופן מושלם את המטרה שלשמה נוצר. הדלי הסדוק הרגיש מבווייש, חש אשם בפגמיו, ואומלל על עבודתו הלוקה בחסר. יום אחד, מקץ שנתיים ימים- פנה הדלי "הסדוק" אל שואב המים, ואמר: "אני בוש בעצמי - ואני רוצה להתנצל בפניך...". מדוע? - תמה שואב המים "במה אתה בוש?". והדלי השיב: "בוש אני בסדק שבי - הסדק הגורם למים לדלוף החוצה, ואשר מחמתו אינך מקבל תמורה הולמת למאמציק". הביט שואב המים בדלי הסדוק בחמלה, והפטיר: "טועה אתה ידידי, ועוד תדע כמה הינך טועה...". ואכן הדלי הסדוק לא הוצרך להמתין זמן רב... למחרת - כאשר נשא שואב המים את דליו על שכמו והתקדם אט אט במעלה השביל המוביל לבית אדונו- פנה אל הדלי הסדוק ואמר: "הבט נא אל צידי השביל שבו אנו פוסעים- ושים לב להבדל בין שני שוליו..."

הביט הדלי ומצא, כי צד השביל של חברו "המושלם" – היה מעוטר בחלוקי אבנים ובמעט עשב דל, ואילו בצידו שלו – צמחו פרחי בר מקסימים ומלבלבים, מוארים באור השמש החמימה.

"מי לדעתך הצמיח את הפרחים הנהדרים הללו?" – שאל שואב המים את הדלי הסדוק, והדלי המשתאה למראה עיניו השיב בחוסר סבלנות: "נו מי? אמור כבר! מי הוא זה אשר לזכותו נזקף המראה המלבב הלזה?". השואב הביט בדלי הסדוק, והשיב לו בקול שקט: "אתה – דלי יקר! אתה הוא זה אשר במשך שנתיים ימים השקית את הצמחים בעודנו פוסעים במעלה השביל – ובזכותך הם פרחו! לולי ה"חיסרון" שבך – לא יכולתי אני לקשט את בית אדוני בפרחים נפלאים כל כך!

*

- 2 -

את המעשה הבא סיפר הגאון רבי אברהם יפה'ן זצ"ל ממה שראו עיניו: בעירתו שברוסיה היה בחור שהתקשה בלימודיו, ובעיקר בלימודי מתמטיקה וחשבון. מוחו לא הצליח לקלוט אפילו תרגילים פשוטים של חיבור וחיסור, ועל אחת כמה וכמה כפל וחילוק... הכל ריחמו עליו, והוריו נזפו בו תדיר מה יהיה בסופו... ממה יתפרנס? ... אולם הבחור היה חדור שמחת חיים ומפזר אמירות של אמונה וביטחון, באומר: מי שנותן חיים יתן גם מזון... והנה יום אחד רעשה כל העיירה: בפעם הראשונה בחייו שמילא כרטיס הגרלה, סימן הבחור את שלושת המספרים שעלו בגורל, וזכה בפרס הראשון בסך חמשת אלפי רובל!. מדובר היה בהון עתק שמאפשר לזוכה בו לחיות בטוב ובנעימים מתוך עושר וכבוד כל חייו. לתמיהת רבים איך הצליח, הסביר: האמת שמעולם לא עלה בדעתי להשתתף בהגרלה, אך בחלום הלילה ראיתי את המספרים 17, 18, 1 – 370, והבנתי שהם מספרי המזל."

תמהו השומעים: "אבל היו רק 3 ספרות לניחוש?!"
חיך ואמר: "צירפתי את המספרים הללו ויצא לי 415. סימנתי את
שלוש הספרות: 415, וזכיתי". ערכו האנשים חישוב מהיר ואמרו לו:
"אבל התוצאה מחיבור המספרים היא 405?!". התאכזב הבחור
ואמר: "אה, ככה? לא ידעתי"... ומיד התעשת והכריז: "איזה מזל
שאינני יודע חשבון!..."
למד מזה רבי אברהם זצ"ל:
איננו יודעים מה טוב ומה רע. החיסרון עלול להתברר כמעלה. אין
עלינו אלא ללכת בתום ולהאמין שכל אדם קיבל את הכלים
הטובים ביותר עבורו.

*

כולנו בבחינת כדים סדוקים... לכל אחד יש חיסרון כלשהו, משהו
שאיננו מושלם... טוב לדעת כי לעיתים הסדק – הוא הוא המנוף
לקידום ולצמיחה... לכל יהודי יש יעוד משלו בעולם, והעבודה
המוטלת על האחד – אינה מקבילה לזו המוטלת על זולתו.
וכיוון שכך, לא יהיה זה מן החכמה והתבונה "לפזול" לעבר היושב
לצידנו בבית המדרש, בעבודה, ובכל מקום אחר, ולהעתיק את
צורת התפילה שלו, לחקות את אופן הלימוד שלו, את הדרך שבה
הוא מתמודד עם קשיים – ולקבל על עצמנו להיות כמוהו...
כל אחד וסגנונו, כל אחד והטבע שלו, כל אחד והאופי שלו – וכל
אחד קיבל מהקב"ה את הכלים שמתאימים לו, כדי שיוכל
באמצעותם לעבוד את ה' ולהצליח בחייו. כל אדם צריך להסתכל
לתוך עצמו ולראות מה הם הדברים שבכוחו לעשות על פי התכונות
והטבעים שלו – וכך הוא יוכל להגיע לפסגה.

*

בפרשת השבוע כתוב: "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלוקים". רש"י מביא את דברי הגמרא: "ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אוהל חברו". (בבא בתרא ס' ע"א)

מדוע כל שבט ושבט שכן לבד ולא היו מעורבים? לא יתכן שזה נובע מתוך בדלנות על רקע שבטי... שהרי התנהגות כזאת אופיינית רק לנעדרי גדלות עצמית. אלא, להפך! מתוך שכל אחד מפלס לעצמו נתיב עצמאי בעבודת ה' ולימוד התורה, וטובע את חותמו הייחודי על סביבתו. לכל אחד יש תפקיד המיועד רק לו, לכל אחד יש את הכלים שה' נתן במיוחד בשבילו. ואין שום טעם להציץ ולבדוק מה הישגיו של השני ומה מעשיו... אין סיבה לקנא ואין תועלת בחיקוי! הנסיון להשוות את ההישגים של עצמך לאלו של זולתך – זאת שגיאה שמובילה לאסון.

וכך גם בחינוך, אסור להשוות בין תלמידים בכיתה/ילדים בבית. לכל אחד יש את האופי והתכונות שלו, לכל אחד יש את החסרונות והמעלות שלו. ויתירה מכך, חסרון יכול להתברר כמעלה, ומעלה יכולה להתברר כחסרון. במקרים רבים תלמיד יכול להגיע להישגים נכבדים למדי, והוא לא רואה זאת כהצלחה וגם אנחנו כהורים/מחנכים איננו רואים את ההצלחה. מדוע??? כיוון שהוא רואה את חברו שהגיע להישגים גדולים יותר, וכל מה שהוא בעצמו השיג נחשב בעיניו לכלום. וגם אנחנו, כיוון שאנחנו רואים שתלמיד אחר הגיע להישגים גדולים יותר – זה מקטין לנו את ההישגים של התלמיד הזה. אנחנו צריכים לזכור תמיד ולהעביר את הדברים לילדים/תלמידים שלנו: כל אדם נברא למטרה שונה, מכל אחד נדרש דבר שונה מחברו, ולכל אחד ואחד יש תכונות אחרות, כשרונות ומידות ותכלית שונה שמיועדת רק לו!

*

דוגמא לכך נוכל למצוא בבריאה שסביבנו -

עולם הצומח מורכב מאלפי אלפים של צמחים למיניהם:

יש המתנוססים לגובה - ויש המתפשטים לרחוב.

יש בהם עבים וקשים - ואחרים דקים וגמישים.

צורותיהם שונות, צבעיהם מגוונים - האם ניתן לדמותם זה לזה?

האם נכון לומר שדווקא סוג פלוני תועלתי - ואחר אין בו ערך?

האם רצוי היה שיהיו כולם שווים? הרי דווקא ההבדלים שביניהם -

הם מעניקים לטבע את היופי והחן! וכידוע, האדם - עץ השדה.

כל אדם ואדם נברא בהתאם לתפקיד המיוחד לו. כל אחד נברא עם

הכלים המתאימים לו למטרה לשמה הוא נשלח לעולם הזה.

וכולם יחד מצטרפים למטרה הגדולה שהיא גילוי כבוד ה' בעולם.

*

סיפר רבי נחמן מברסלב דצ"ל: מעשה באדם אחד שעזב את בית

אביו ואת ארץ מולדתו ויצא למדינות רחוקות ללמוד שם חכמות

ומלאכות. לאחר שנים חזר לארצו ולבית אביו. שאלו אביו: מה

אומנות למדת בני, בארצות הרחוקות? אמר לו הבן: למדתי להתקין

מנורה תלויה, שהיא מעשה אומנות נפלא. ואם הדבר טוב לפניך,

אבי, כנס נא את כל בעלי האומנות הזאת היושבים במדינתנו ואראה

להם את המנורה מעשה ידי להתפאר...

אכן, כך עשה האב וכינס את כל בעלי האומנות הזאת שבמדינה,

להראות להם מה למד הבן בכל השנים שהיה בחוץ לארץ.

הביא הבן את מנורת הפלאים והציגה לעיני האומנים. הסתכלו בה

ולא מצאה חן בעיניהם. וכשביקש מהם האב להגיד לו את דעתם על

המנורה ענו כולם פה אחד, שהיא מגונה מאוד, משום שלא רצו

להעלים ממנו את האמת. כשיצאו האורחים מן הבית אמר האב לבנו:

שמע, בני, דעתם של בני אומנותך על המנורה, כולם הסכימו פה

אחד שהיא מגונה. ובכן, מה חכמה יש בה?
ענה הבן: זו היא החכמה – שבמנורה זו חברתי לאחדים את כל
החסרונות, שהם מצויים אצל כל בני אומנותי שנתכנסו היום בביתנו.
צא וראה, אבא: כל אומן יש לו חסרון משלו.
אומן זה מייטיב לעשות צד זה של הכלי, ואילו צד שני של הכלי יוצא
אצלו פגום, אומן פלוני מוציא מתחת ידו חלק מן המלאכה בתכלית
היופי, וכנגד זה חלק אחר ממנה הוא ממש מכוער. היינו, דווקא אותו
חלק שעולה כל כך יפה אצל חברו. וכך הדברים משתלשלים
והולכים – מה שנאה אצל זה מגונה אצל חברו, ומה שירוד ומקולקל
אצל זה הוא דווקא מלא חן בידי חברו.
ואני עשיתי מנורה, שהוא צירוף כל החסרונות שישנם אצל כולם,
להכריז ולהודיע לכולם, שאין אצלם שלימות.
מנורת החסרונות שלי היא "מזכרת חסרון" לכל אחד ואחד...
אבל באמת יכול אני לעשות מנורה כתיקונה.
כשרבי נחמן סח סיפור מעשה זה הוסיף ואמר:
מתוך ידיעת החסרונות והמעצורים של הדברים אנו לומדים להשיג
את מהותם אפילו לא הכרנו עדיין אותם כהלכה.

*

מה הנמשל שרצה רבי נחמן לומר לנו?
"להראות לכולם שאין להם שלמות!"
לפעמים השאיפה אל השלמות, למקום שהוא שלם ומושלם, גורמת
לנו לסרב לקבל את החסרונות שלנו. יתירה מזאת, בתשתית ההוויה
שלנו יש סירוב פנימי לקבל חסרון. אדם יכול להרגיש שהחסרון
מאיים על עצם הקיום שלו. בשלב הזה רבי נחמן מניח לפני כולם את
מנורת החסרונות. וכך אומר הבן לאבא בסיפור 'בזמן שהתרחקתי
ממך למדתי אמנות, איך להסתכל בעין ישרה גם על החסרונות
שלי, איך להיות מוכן לקבל חסרונות'.

היכן האדם ילמד לעמוד על הרגליים שלו? מגלה לנו רבי נחמן את התשובה המפתיעה – בחסרונות שלו! החיסרון הוא השורש של כל אחד. בעצם אפשר לומר שהחיסרון שלך הוא המהות שלך. זה מקום קשה, אבל זה התיקון שלך בעולם, כי כל אדם נולד עם חסרון. דרך החיסרון נמצא התיקון שלך, החיסרון הוא המקום שבו אתה נדרש לעמוד על רגליך, וזו אמנות. המקומות של החסרונות הם מקומות שדורשים מאתנו לעבוד, מקומות חיוניים, שיש בהם תפילה, תקווה, ומהמקום הזה אפשר להתקרב יותר לאבינו שבשמים. אלוקים היה יכול לברוא עולם מושלם, ללא חסרונות. אבל אם המציאות הייתה נבראת מתוקנת ומושלמת, לא היה מקום לעבודה והתקדמות. מטרת החסרונות היא לעורר את בני האדם ולאפשר להם לגלות את נקודות החולשה שבהם, כדי שיוכלו להביא לידי תיקון.

*

כשצ'ארלס הופקינס נכנס בפעם ראשונה לכיתה שהיה עליו ללמד חשכו עיניו. אף ילד לא נעמד לכבודו, נכון יותר לומר שכולם כבר עמדו אבל לא בגללו, הם השליכו עפרונות אחד על השני, רצו סביב השולחנות, צעקו, השתוללו, ואפילו לא התייחסו לכך שהמורה החדש עומד כבר בפתח. הוא ידע מראש שהוא עומד לקבל את הכיתה הקשה ביותר בבית הספר, אבל גם בדמיונו הפרוע ביותר הוא לא ציפה לקבלת פנים שכזאת. במשך כמה דקות הוא ניסה להרגיע את המצב, אבל רק לאחר רגעים ארוכים הדבר עלה בידו ולא להרבה זמן, הוא התחיל לשוחח איתם על כך שהם הולכים לבלות יחד שנה שלמה, אבל ברגע שהוא הזכיר את המילים 'למידה ומשמעת' הריכוז של התלמידים נעלם ברגע אחד...

לא לחינם נשלח צ'ארלס דווקא לכיתה הזו, הוא היה ידוע כמורה מעולה שמצליח להתמודד עם תלמידים בעיתיים במיוחד, זו גם הסיבה שמנהל בית הספר פנה אליו שיבוא ללמד את הכיתה הזו שאליה התקבצו תלמידים חסרי משמעת שאיתם אף מורה לא הצליח להתמודד עד עכשיו.

על אף שהוא ניסה את כל הטקטיקות החינוכיות שידע, אף אחת מהן לא עזרה במקרה הזה, התלמידים לא היו מסוגלים לשבת יותר מחמש דקות רצופות בלי שמשהו יתרחש סביבם. ולאחר שבועיים גילה צ'ארלס שהוא לא הצליח ללמד אפילו שלוש דפים מתוך החומר שהיה עליו להעביר לתלמידים.

הוא הרגה רבות על אופי התלמידים והתכונות שלהם, ושם לב לכך שהכיתה מחולקת לכמה קבוצות. חלק מהילדים היו מלאי מרץ ופעילות ופשוט לא יכלו לשבת על מקומם, חלק אחר היו ילדים שנונים שהיו חייבים כל הזמן להשתמש בלשונם החלקלקה על מנת לומר איזה משפט עוקצני, בקבוצה נוספת נכללו בעלי דמיון פורה שכל הזמן הרגישו כאילו הם באמצע טיול בפארק או בעיצומה של צניחה חופשית ממטוס. וקבוצה נוספת ואחרונה כללה כחמישה ילדים שקטים ומופנמים שכל הזמן רק ספגו העלבות והשפלות והדימוי העצמי שלהם היה נמוך מאוד.

המכנה המשותף לכולם הייתה העובדה שאף אחד מהם לא חווה למידה אמיתית מעולם, אף אחד מהם לא יצר משהו אף פעם בחייו, ואף על פי שהיו להם כישרונות גדולים, אף אחד מהם לא בא לידי ביטוי. למעשה כל אחד מן התלמידים סימן את עצמו מראש ככישלון שלא מסוגל לכולם. למחרת בבוקר מיד לאחר שהוא נכנס לכיתה, עוד לפני ה'בוקר טוב' הכריז צ'ארלס בקול שהוא רוצה לדעת למי מבין התלמידים יש כישרון כתיבה טוב, שבעה תלמידים הצביעו והוא רשם אותם בטור הימני שכתב על הלוח. לאחר מכן

הוא שאל למי יש כישרון בציור או בגרפיקה. כשמונה תלמידים הצביעו, הוא רשם אותם בטור השני, ובטור השלישי הוא רשם את שמות עשרת התלמידים שאמרו שיש להם יכולת לוגיסטית ושהם יודעים לארגן דברים בצורה יעילה.

'חברים יקרים' פתח המורה, 'אנחנו עומדים להוציא עלון כיתתי צבעוני ומרשים שיפתיע את כל בית הספר! אני מחלק אתכם לשלושה קבוצות, הראשונה תהיה אחראית על התכנים של העלון. התלמידים שזה יהיה תפקידם, יעמלו במשך השבוע הקרוב על מציאת רעיונות מרתקים ומגוונים, ויערכו תחקירי עומק כדי לאתר כתבות מעניינות. הקבוצה השנייה שלחבריה כישרון גרפי, תעבוד על עיצוב מדהים וצבעוני של העלון, אני רוצה שתמצאו תמונות מרהיבות, ותעצבו הכול בגרפיקה מעולה, כך שהעלון יהיה מוצלח ומושך לעין. ואילו הקבוצה השלישית תהיה אחראית על כל הלוגיסטיקה המערכתית, ההקלדה, הגהה, הורדה לדפוס, הידוק העלון וההפצה שלו בין כלל תלמידי בית הספר. האם אנחנו מוכנים לצאת לדרך?'

הכיתה הייתה כמרקחה, לתלמידים ניצת זיק בעיניים והם הפשילו שרוולים במרץ, כל קבוצה הקימה לעצמה ועד אחראי, ויחד הם החליטו על הצעדים הבאים שעליהם לעשות על מנת להצליח במשימה. במשך שבוע שלם אי אפשר היה להכיר את הכיתה, כולם היו שקועים במלאכה תוך שיתוף פעולה בין כל התלמידים כולם. שבוע לאחר מכן, כאשר אחד התלמידים חזר מן הדפוס והניח את ערימת העלונים הצבעוניים כשהם מדיפים ריח של דפוס טרי על שולחן המורה, ידעו כל התלמידים כי הם יצאו לדרך חדשה, דרך של עשייה והצלחה.

התלמידים הבחינו בעובדה שלכל תלמיד היה חלק חשוב בעשייה ורק האחדות הכללית הניבה את התוצאה המרשימה. כאשר מנהל

בית הספר נכנס שבוע לאחר מכן לכיתה, הוא נשאר פעור פה,
והכתיר את צ'ארלס בשם שדבק בו לתמיד: 'המורה הקוסם'. כיתתו
של צ'ארלס הצליחה להדביק את ההישגים הלימודיים, ורבים
מתלמידיה חייבים את חייהם לצ'ארלס שהעלה אותם על דרך
המלך...

*

לכל אחד יש כישרון ותחום שבו הוא מקצוען אמיתי, גם הילד הדחוי
ביותר בחברה יכול למצוא את האוצר החבוי בו ולעשות את הדבר
בצורה המקצועית ביותר, שתשאיר את כולם נדהמים. עלינו רק
למצוא את הכישרון שלו, למנף אותו החוצה ולתת לילד את היכולות
לבטא את כישרונותיו ולהדריך אותו אל פסגת ההצלחה.

*

לסיום: פעם באו חסידים לרבי מקוצק דצ"ל ואמרו לו על אדם פלוני
שהוא גדול מחברו אלמוני, אמר להם הרבי:
"אם אני הנני אני - משום שאני הנני אני,
ואתה הנך אתה - משום שאתה הנך אתה,
הרי שאני הנני אני - ואתה הנך אתה.
אבל,
אם אני הנני אני - משום שאתה הנך אתה,
ואתה הנך אתה - משום שאני הנני אני,
הרי שאין אני אני, ואתה אינך אתה!"...
מדבריו נלמד שאין למדוד אדם אחד לפי קנה המידה של האחר
אלא יש למדוד כל אדם אך ורק בקנה המידה של עצמו.
כך נמדוד את עצמנו, וכך נמדוד את ילדנו/תלמידנו.
שבת שלום!

העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com